

El català: secundari a secundària

per Quim Gibert Font

Tot i les excel·lències de la immersió lingüística a primària, posteriorment el català no acaba d'arrelar en els patis i en els corredors dels instituts. Amb totes les excepcions que vulgueu, la llengua de relació que talla el bacallà a secundària entre el jovent és normalment l'espanyol.

Per fi els entesos no han vacil·lat més a fer pública una realitat que molts no volien percebre: la llei del català no és operativa en certs àmbits de l'ensenyament. El pedagog Josep González-Agàpito, en el Seminari de Llengües i Ensenyament celebrat a Girona la passada tardor, constata que «tots els esforços de la immersió lingüística de l'ensenyament primari s'engrunen en arribar a secundària».

A la cèntrica avinguda de Roger de Flor de Granollers hi ha un complex escolar que concentra dos col·legis i dos instituts. La quitxalla que acaba l'etapa de primària només ha de canviar de cantonada per a poder prosseguir els seus estudis a l'ESO. Al llarg de primària els vailets han estat formats íntegrament en català. I en català normalment han rigut i han jugat entre ells.

No passa el mateix quinze minuts a peu al nord de l'esmentada zona escolar. Enganxada a la parròquia de Fàtima, en el llinar entre Granollers i Canovelles, hi ha una altra escola amb un nombre altíssim d'alumnat fill de la immigració espanyola, que entre ells poques vegades usen el català, tot i rebre l'ensenyament de primària en la llengua pròpia dels Països Catalans. L'esmentat col·legi també aporta un cabal important de matriculacions en aquests mateixos instituts ubicats a Roger de Flor.

El contacte a secundària del gruix castellanoparlant d'aquesta escola perifèrica amb les del centre de Granollers esdevé fatal per a la salut de la llengua catalana. Com si es tractés d'un remolí lingüístic que gairebé sempre va a favor de l'espanyol, els joves catalanoparlants queden dissolts entre els de la parla de Cervantes. I els remolins acostumen a ser demolidors: «Patim diglòssia: a les aules tot és en català i al pati tot és en castellà. La llengua catalana està, objectivament, en una primera fase de retrocés, perquè no és la llengua d'ús majoritari, malgrat que el 90 % de la població l'entén», declarava Oriol Ramon, professor de llengua (*El 9 Nou*, 6-12-99).

El caliu lingüístic per a fer normal el català a l'ensenyament s'esvaeix fàcilment en les relacions amistoses a quatre passes del que per a molts granollerins serà el seu primer ex-col·legi. La trista realitat arriba quan

s'incorporen a l'ESO, on la llengua amb la qual s'han format acadèmicament ja no sempre serà la vehicular. La feblesa que encara envolta la nostra llengua no en facilita l'ús, que minva espectacularment entre els ambients educatius i també en els de lleure dels adolescents. L'espanyol pren protagonisme en la nova dinàmica d'aquests cercles juvenils. I, per tant, quan aquestes donetes i homenets fan els primers passos en el món adult descobreixen que els referents de pes són referents en els quals la llengua espanyola és la que té l'última paraula.

La manca d'estructures sòlides sobre l'ús social del català ens submergeix en el dubte constant, la qual cosa genera una ideologia i un ventall de representacions insegures i de subordinació lingüística. En aquest sentit, fer servir l'espanyol estalvia maldecaps. Simplement perquè és una comoditat derivada del seu domini entre les multinacionals, els mitjans de comunicació, el món esportiu i de l'oci i altres vessants de la vida social. La nostra llengua no deu gaudir del prestigi suficient en terra catalana quan té l'espanyola al costat. O potser fa mal efecte el deix o la sonoritat que desprèn? «Parlar espanyol és vist com un fet més neutre. Quan fas servir el català marques més l'opció lingüística triada», em comentava un ensenyant de secundària de Figueres.

El paper secundari de la nostra llengua entre la quotidianitat dels instituts no ve de nou a ningú. Tothom s'adona que l'espanyol mana, en moltíssimes situacions, entre la juvenalla: «Yo soy una catalana castellanohablante», deia una alumna d'un IES de Blanes, que fa recordar el «Yo lo sé –referint-se al català–, pero no lo hablo» i manifesta una contundència expressiva que poques vegades he sentit entre els catalanoparlants.

Allò més decebedor, però, és que aquesta evidència amb prou feines es comenta i, com si es tractés d'una desgràcia del destí, ningú de la docència no sembla disposat a reconduir la situació. «És probable que el tipus de discurs lingüístic que ha utilitzat la Generalitat no hagi permès que els ciutadans percebin la situació del català com un problema seu, amb capacitat d'interessar-los en una acció col·lectiva destinada a posar-hi remei», afirmava Albert Branchadell, professor de la UAB (*La Teranyina*, setembre de 1998). Ans al contrari, molts ensenyants defugen d'abordar aquesta temàtica tan pedagògica com qualsevol altre àmbit educatiu. Uns se n'inhibeixen al·legant que aquest és un tema menor, o fins i tot neguen que hi hagi cap problema: «Què vols més, si ara ja es fa tot en català a les escoles!», em co-

mentava una professora de psicologia de la UdG, donant-me a entendre que jo veia fantasmes allà on no n'hi havia. D'altres es donen per vençuts per por d'ennemistar-se amb companys amb els quals han de con- viure tot un curs pel cap baix. I opten per tancar els ulls i deixar el català sota els efectes de les lleis del mercat. Per a l'historiador Joan B. Culla, anar a mercè de les lleis del més fort «ens empeny cap a l'eutanàsia lingüística i cultural». El dessagnament del català es veu agreujat per la manca de reacció i d'organització a l'hora de reactivar la utilitat de la nostra llengua. I mentre el català va quedant sense encant, el que gaudeix de més bona salut a Catalunya cada dia que passa és l'espanyol.

Les lesions psíquiques que han patit els catalans arran del franquisme no han quedat ni de bon tros cicatritzades. I les seqüeles d'aquella repressió directa contra la nostra identitat encara avui les arrosseguem en forma de tics. En aquest sentit, el sociolingüista Jordi Solé i Camardons m'explicava que els catalano- parlants encara no han superat l'impacte emocional que suposa per a ells sentir que els parlin en espanyol o que en un entorn social hi predomini l'espanyol. El xoc lingüístic deu ser més contundent del que ens podem imaginar i les seves connexions amb el subcon- scient clares i concises. Altrament, costa d'explicar l'a- bandonament automàtic de llengua que fan els catalans, en el seu propi país, en benefici de l'espanyol. «L'ús de la llengua està relacionat amb el sentit de comunitat, d'identitat, de cohesió... respon a l'orgull de pertànyer a una comunitat determinada... Això és el que no hem aconseguit», diu Imma Tubella, professora de la UOC.

I és que no n'hi ha prou de gaudir de bons coneixe- ments del català, com els que tenen molts ensenyants d'institut, si des de les escoles no s'ensenya a estimar el fet català com una realitat que ens fa diferents i alhora universals. ♦

Llengua Nacional

REVISTA TRIMESTRAL

LENGUA NACIONAL treballa per afermar la llen- gua catalana en tots els camps, ajudant al seu estudi i bon ús. Pretén també de desvetllar en la nostra gent la consciència d'una realitat nacional catalana.

LENGUA NACIONAL defensa la unitat de la nostra llengua, la seva genuïnitat i la riquesa de les di- verses variants dialectals que la integren. Espera el nostre poble a romandre sempre fidel al ge- ni de la llengua catalana.

LENGUA NACIONAL anima tots els parlants dels Paï- sos Catalans (escriptors, professors, polítics i tre- balladors de tota mena) a estimar de debò la llen- gua catalana i a estar orgullosos de servir-se'n.

Empleneu aquesta butlleta i envieu-la a: **Associació Llengua Nacional** - C. Mallorca, 264, 1r C - 08008 Barcelona
 Telèfon: 93 487 34 56 / 93 531 48 56 - Correu electrònic: rsangles@menta.net assln@suport.org
 Adreça a Internet: <http://fly.to/assln>

Soci protector: mínim 7.000 pessetes anuals

Soci numerari: mínim 4.000 pessetes anuals

Són els puntals de l'Associació i de la revista

Subscriber: mínim 2.000 pessetes anuals

Nota:

- La revista surt trimestralment, i la reben tant socis com subscriptors.

- Els socis són els qui fan possible poder editar aquesta revista i gaudeixen, per tant, d'una sèrie d'avantatges.

Dades personals

Nom Cognoms

Adreça

Codi postal Població

Comarca Tel

FORMES DE PAGAMENT: banc xec (a nom de Llengua Nacional)

ingrés directe: 2013 0088 69 0200522492

(Caixa de Catalunya)

Domiciliació bancària

Entitat [] [] [] [] Oficina [] [] [] [] Control [] []

Núm. compte [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []